

**Νεοελληνικός Διαφωτισμός και Εκπαίδευση
στο Πήλιο πριν την Επανάστασή του 1821:
Μια διδακτική προσέγγισή με τη χρήση νέων
τεχνολογιών και της ψηφιακής αφήγησης για
τήν αξιοποίηση τεκμηρίων από τις Δημόσιες
Ιστορικές Βιβλιοθήκες Ζαγοράς και Μηλεών**

Αλέξανδρος Καπανιάρης

Δρ Πανεπιστημίου Αιγαίου
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.

Οι Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες της Ζαγοράς και Μηλεών

Οι Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες της Ζαγοράς και των Μηλεών αποτελούν δύο σημαντικές βιβλιοθήκες της Ελλάδος, αφού είναι συνδεδεμένες με τη **σχολή της Ζαγοράς (Ελληνομουσείο)**, σχολή στην οποία φοίτησε ο Ρήγας Βελεστινλής, και από όπου πήρε πιθανά τις βάσεις των γεωγραφικών του γνώσεων, και την περίφημη **Μηλιώτικη Σχολή**, που ιδρύθηκε από τους διδασκάλους και μέλη της Φιλικής εταιρείας **Γαζή, Κωνσταντά και Φιλιππίδη**, όπου διδάσκονταν Φυσικές Επιστήμες με εποπτικά μέσα.

Οι Δημόσιες Ιστορικές Βιβλιοθήκες της Ζαγοράς και Μηλεών

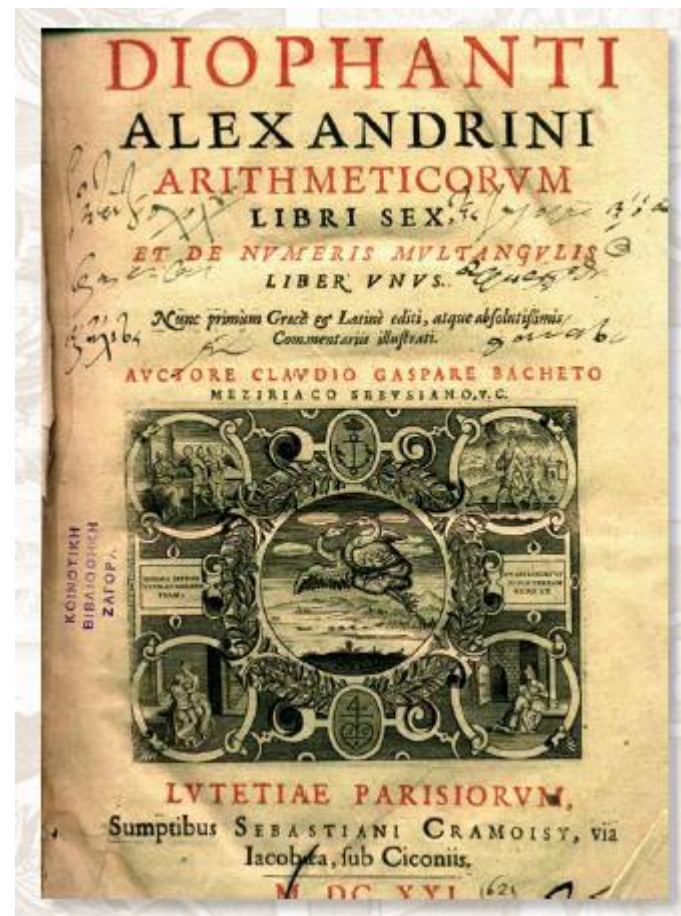
Και οι δύο σχολές διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο και συνέβαλαν στην πνευματική αφύπνιση του λαού μας και μάλιστα σε πολύ δύσκολες συνθήκες. Στις δυο Πηλιορείτικες βιβλιοθήκες διαφυλάσσονται παλιά χειρόγραφα, έντυπα βιβλία και άλλα βαρύτιμα κειμήλια της ιστορίας της περιοχής

Φωτογραφία των κατοίκων του χωριού κατά τη γιορτή της έναρξης λειτουργίας του σιδηροδρόμου (1^η επίσκεψη του τρένου που συνέδεε το Βόλο με τις Μηλιές) στο χώρο του παλαιού σταδίου μπροστά από το κτίριο της Μηλιώτικης σχολής το 1903. Συλλογή: Δημόσια Βιβλιοθήκη Μηλεών «Ψυχής Άκος»

Το πνευματικό κίνημα που είχε κύριο αίτημα την παιδεία των Ελλήνων σε συνάντηση με το Διαφωτισμό και την ελληνική τυπογραφία

Ο Διαφωτισμός στην Ελλάδα συνδέθηκε έντονα με την **ελληνική τυπογραφία** η οποία **μεταδόθηκε μέσω των παροικιών και στον υπόδουλο Ελληνισμό**, βέβαια με κάποια καθυστέρηση λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούσαν στις τουρκοκρατούμενες ελληνικές περιοχές. Οι αλλαγές σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο επέτρεψε στο ελληνικό χώρο, κατά την **περίοδο 1750-1821** την **ανάπτυξη ενός πνευματικού κινήματος ανάλογου του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού**, που από τον Κ.Θ. Δημαρά ονομάστηκε **Νεοελληνικός διαφωτισμός** (Δημαράς, 2009).

«ΔΙΟΦΑΝΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΕΞ» ΠΑΡΙΣΙ, 1621.
Η έκδοση αυτή είναι η πρώτη έκδοση με ελληνικό κείμενο των μέχρι του 1621 γνωστών συγγραμμάτων του Έλληνα Μαθηματικού Διοφάντους του Αλεξανδρέως

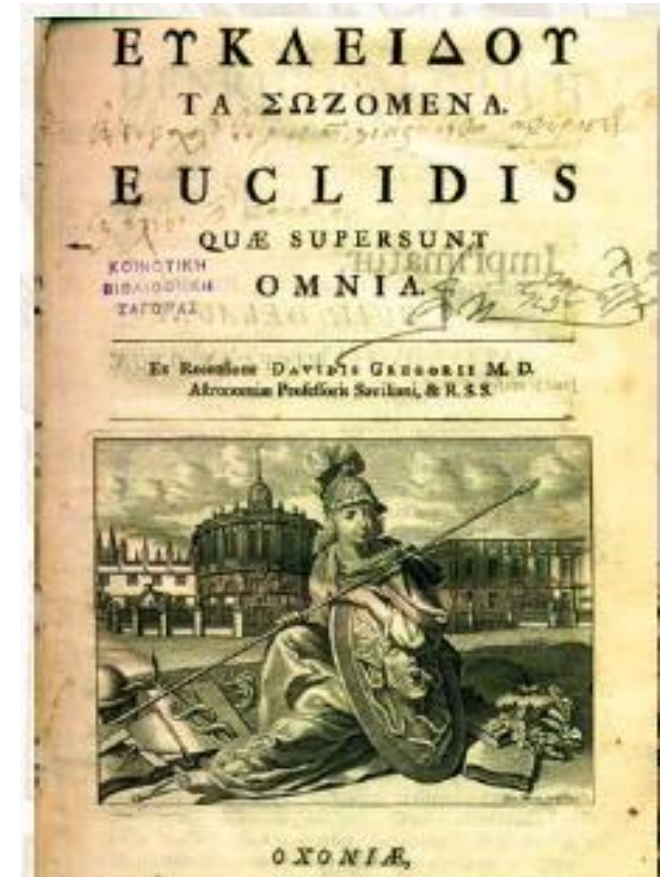

Το πνευματικό κίνημα που είχε κύριο αίτημα την παιδεία των Ελλήνων σε συνάντηση με το Διαφωτισμό και την ελληνική τυπογραφία

Την περίοδο **1750-1821** ιδρύθηκαν σχολεία, εκδόθηκαν βιβλία, μελετήθηκαν οι θετικές επιστήμες.

Έτσι ο όρος «**Νεοελληνικός Διαφωτισμός**» θα συνδεθεί με ένα πνευματικό κίνημα που είχε κύριο αίτημα την παιδεία των Ελλήνων.

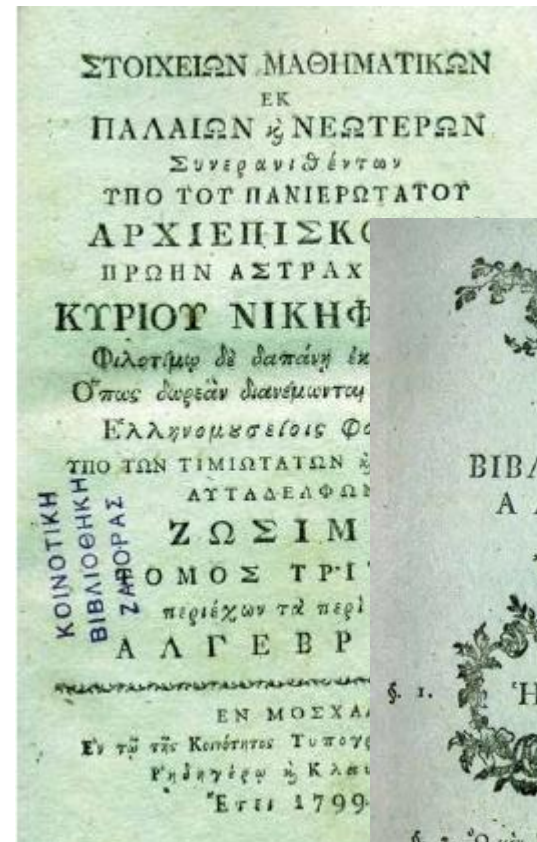
Επίσης οι ιδεολογικοί προσανατολισμοί των φορέων του Διαφωτισμού στον ελληνικό χώρο έχουν μεγάλο εύρος και εκτείνονται από την προσκόλληση σε παραδοσιακές αξίες μέχρι την πλήρη αποδοχή των ευρωπαϊκών ιδεών.

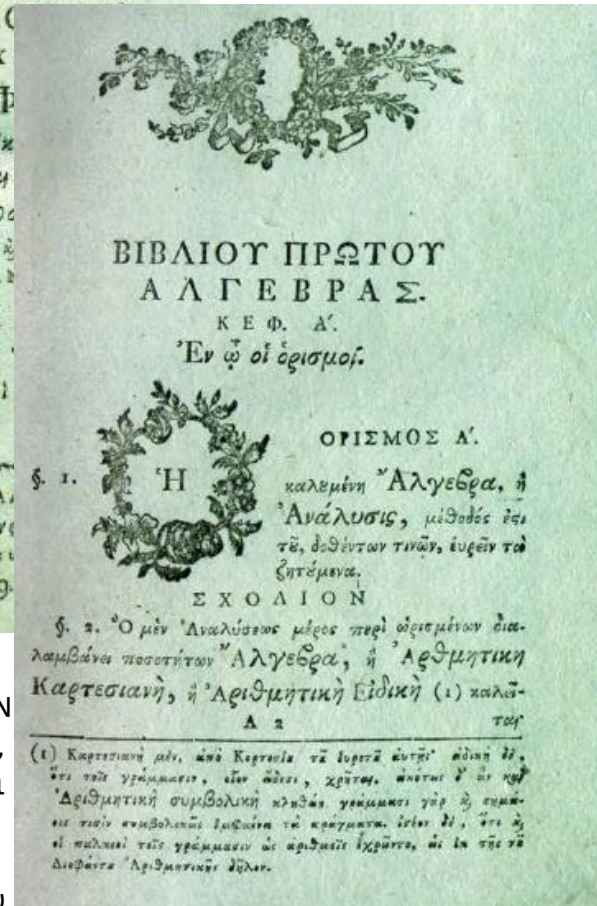
«ΕΥΚΛΕΙΔΟΥ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ» ΟΞΦΟΡΔΗ, 1703. Πρόκειται για μια σπάνια και καλοδιατηρημένη έκδοση που κοσμούσε την Βιβλιοθήκη του Ελληνομουσείου της Ζαγοράς.

Ο Ιωάννης Πρίγκος ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικος ο Γ' και η ίδρυση του Ελληνομουσείου Ζαγοράς

Οι παραπάνω δωρεές, σπάνιες και σπουδαίες, αποτελούνταν από **εκδόσεις της Βενετίας, Μεδιολάνου, Τεργέστης, Βιέννης, Χάγης, Άμστερνταμ, Λονδίνου, Παρισίων, Λειψίας** και όλων γενικά των μεγάλων πνευματικών κέντρων της Ευρώπης. Όλες **έχουν τυπωθεί σε τυπογραφεία επιφανών ακαδημιών, βασιλικών κολεγίων, και ονομαστών τυπογράφων όπως του Άλδου Μανούτου, Εράσμου Σμίτ κ.ά.**, περιέχουν δε έργα κλασικής ελληνικής γραμματείας, θρησκευτικά, ιστορικά γεωγραφικά, όπως του φημισμένου **Ολλανδού κοσμογράφου Αβραάμ Ορτέλλιου**, και πολλά άλλα

«ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ
ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ» ΜΟΣΧΑ,
1798, ο πρώτος τόμος και
1799 οι άλλοι δύο. Έργο
του Έλληνα λόγιου
και θεολόγου Νικηφόρου
Θεοτόκη (1731-1800).

Η Μηλιώτικη Σχολή και οι τρεις σπουδαίες προσωπικότητες από τις Μηλιές: Άνθιμος Γαζής, Γρηγόριος Κωσταντάς και Δανιήλ Φιλιππίδης

Οι τρεις μεγάλες προσωπικότητες που συνδέθηκαν με την Σχολή των Μηλεών, ο **Άνθιμος Γαζής, Γρηγόριος Κωσταντάς και Δανιήλ Φιλιππίδης** ήταν συγγενείς μεταξύ τους και γεννήθηκαν γύρω στα 1750, περίοδος που **στο Πήλιο συντελείται ανάπτυξη της βιοτεχνίας και του εμπορίου. Επιπρόσθετα αναπτύσσονται σχέσεις με τη Δύση, μέσω ταξιδιών, ενώ οι σπουδές αρκετών ανθρώπων σε πόλεις της Ευρώπης τους φέρνουν σε επαφή με τις φιλελεύθερες ιδέες του Διαφωτισμού.** Οι Γαζής, Κωσταντάς και Φιλιππίδης, γρήγορα θα καταστούν σημαντικές προσωπικότητες της περιόδου αυτής με πολλές ιδιότητες όπως **ιερωμένοι, δάσκαλοι, συγγραφείς, μεταφραστές, εκδότες και ιδρυτές σχολείου**

ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Συνδυασμός παραδοσιακής προφορικής αφήγησης με σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία και πολυμέσα για την δημιουργία ιστοριών.

Ψηφιακή αφήγηση: ένα ισχυρό, σύγχρονο εκπαιδευτικό εργαλείο για τον μαθητή και για τον εκπαιδευτικό

Digital Storytelling Association, 2002'

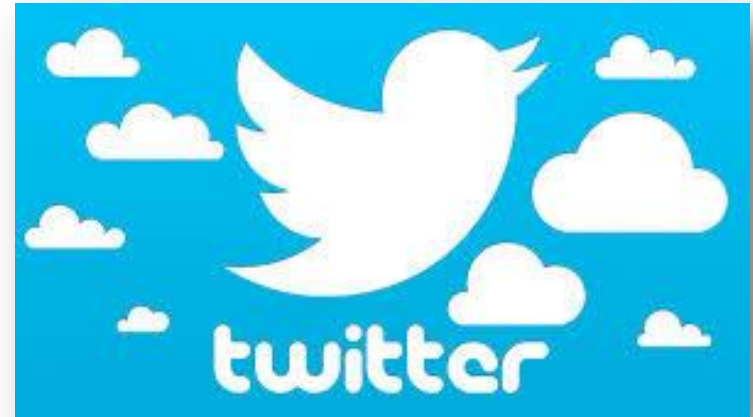
Ohler, 2008'

Lathem, 2005

- Ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων και εγγραμματισμών.
- Δυνατότητα αξιοποίησης από τον εκπαιδευτικό σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Σαφής στοχοθεσία και θέσπιση κριτηρίων.
- Ο εκπαιδευτικός δεν είναι ο «μάγος της τεχνολογίας»

Μου το 'πε ένα πουλάκι !

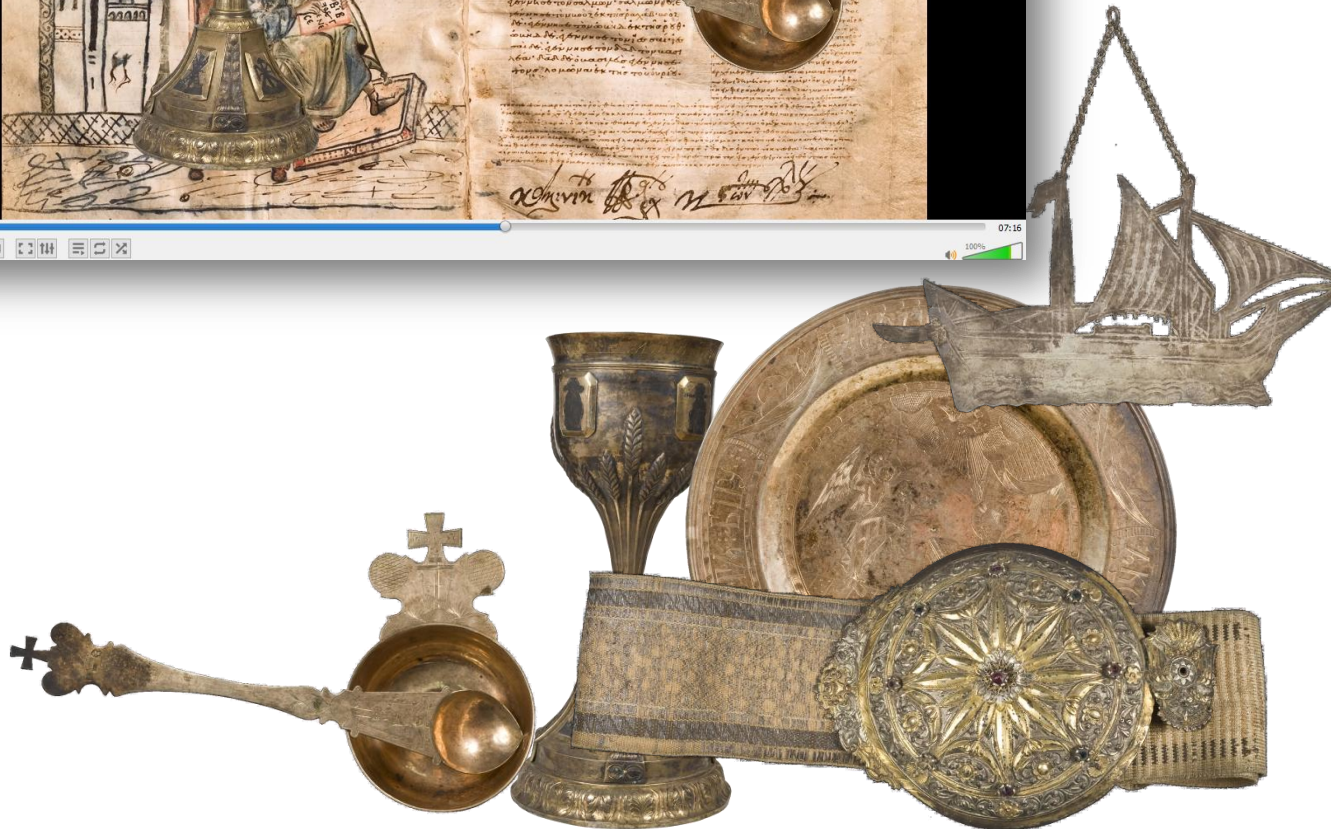
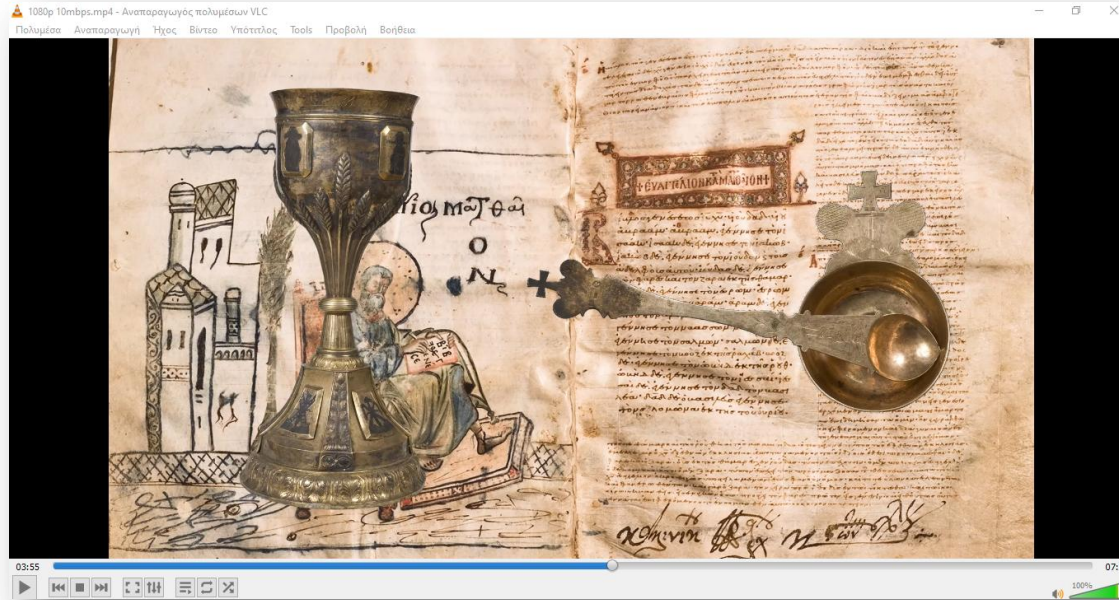
Ο αφηγητής είναι ένα πουλάκι (σπουργίτι) που αναλαμβάνει το ρόλο του αφηγητή πετώντας στη Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς και στη Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μηλεών.

Επίσης βάζει ερωτήματα καθώς κοντοστέκεται σε διάφορους σταθμούς ιστορικά γεγονότα της αφήγησης και κλείνει την αφήγηση.

Το Twitter είναι ένας ιστοχώρος κοινωνικής δικτύωσης που επιτρέπει στους χρήστες του να στέλνουν και να διαβάζουν σύντομα μηνύματα, τα οποία ονομάζονται τουίτς (tweets).

Αντικείμενα

Στην ροή της ψηφιακής αφήγησης δίνεται κίνηση σε ιστορικά τεκμήρια – αντικείμενα που έρχονται να εμπλουτίσουν το background των χειρογράφων και εκδόσεων

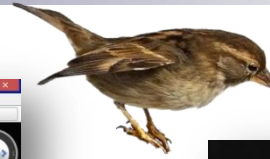
Εκδόσεις – Χάρτες – Φωτογραφίες - Σχέδια

Η ψηφιακή αφήγηση εμπλουτίζεται με πλήθος τεκμηρίων (εκδόσεις, χάρτες, φωτογραφίες, καρτ ποστάλ, σχέδια). Στο υλικό γίνεται κίνηση (πάνω κάτω – δεξιά αριστερά).

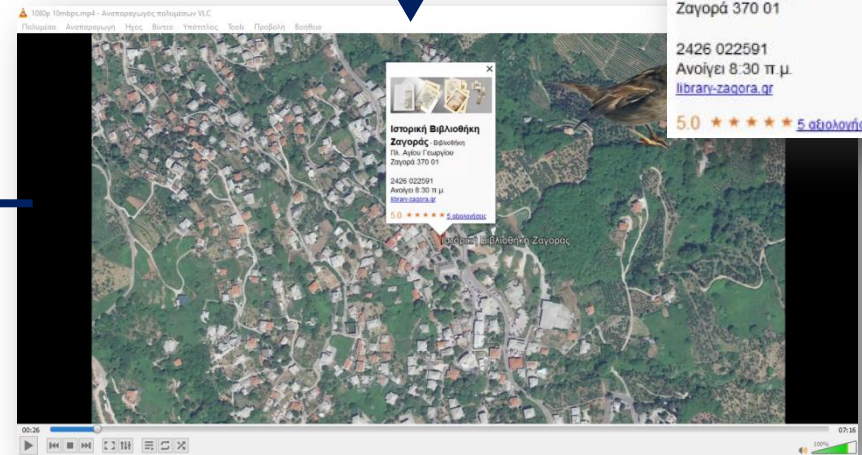
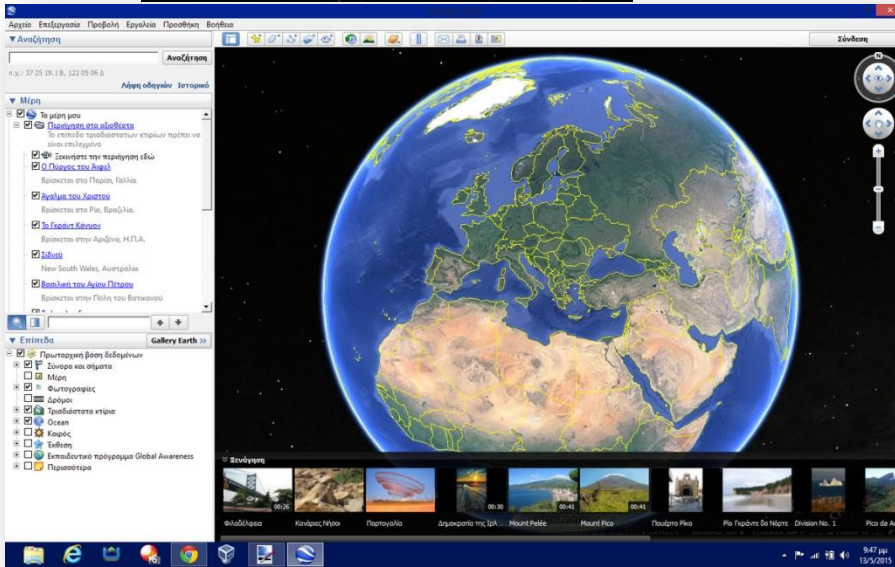

Google™ earth

Μου το 'πε ένα πουλάκι !

Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς - Βιβλιοθήκη
Πλ. Αγίου Γεωργίου
Ζαγορά 370 01

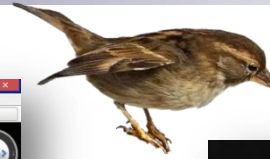
2426 022591
Ανοίγει 8:30 π.μ.
libran-zagora.gr

5.0 ★★★★★ 5 αξιολογήσεις

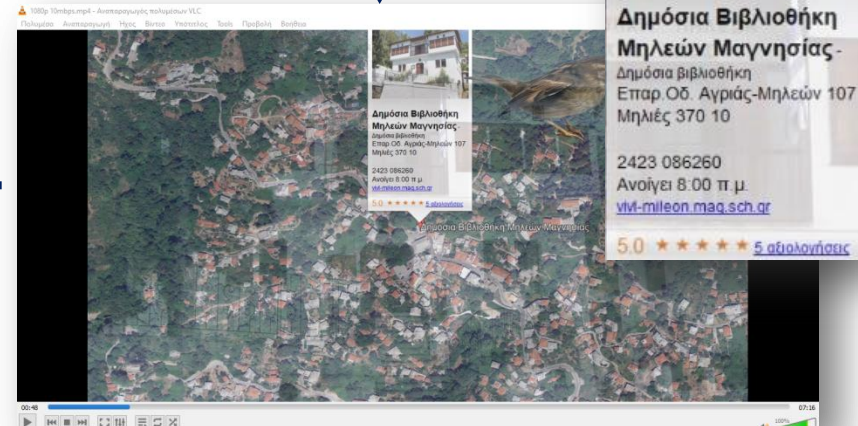
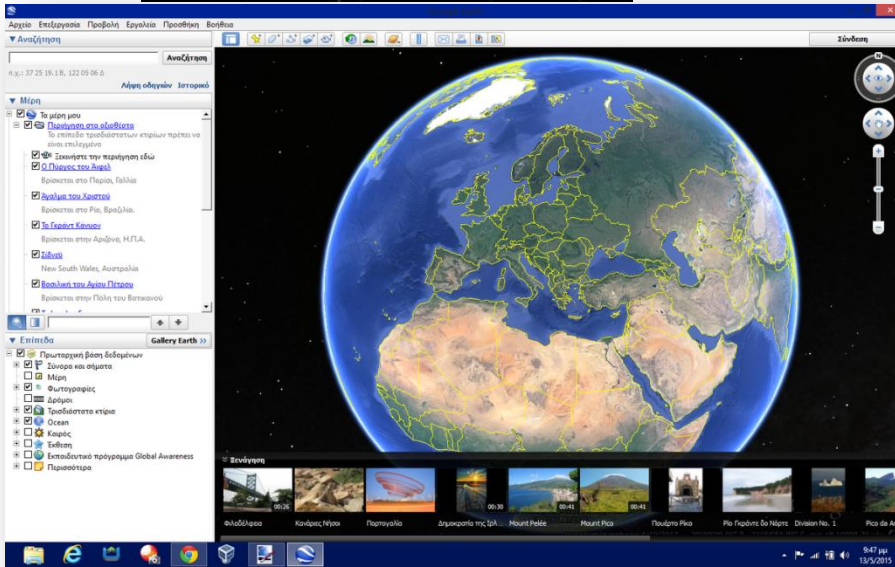
Περιήγηση από ψηλά ... στη Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Ζαγοράς

Google earth

Μου το 'πε ένα πουλάκι !

Περιήγηση από ψηλά ... στη Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη Μηλεών

Επίσκεψη στις αντίστοιχες ιστοσελίδες για περαιτέρω πληροφορίες

<http://www.library-zagora.gr/>

<http://vivi-mileon.mag.sch.gr/index.html>

Τα βήματα για την υλοποίηση της ψηφιακής αφήγησης:

1^ο βήμα

Επιλογή – Παρουσίαση του αρχείου:

- διαδικασία επιλογής του αρχείου ή του υλικού για το οποίο θα δημιουργηθεί η ψηφιακή αφήγηση αλλά και η δημιουργία του βασικού κειμένου.
- παρουσίαση του αρχείου ή του υλικού (θεματολογία, περίοδος, έκταση, σπανιότητα, είδος τεκμηρίων),
  - αιτιολόγηση για την επιλογή του αρχείου ή του υλικού (γιατί επιλέχθηκε αυτό το αρχείο ή το υλικό;).

Τα βήματα για την υλοποίηση της ψηφιακής αφήγησης:

2^ο βήμα

Δημιουργία φακέλου (έντυπου – ψηφιακού) :

- δημιουργία ενός φακέλου όπου θα συγκεντρωθεί όλο το υλικό (έντυπο ή ψηφιακό) σε κατηγορίες (φωτογραφίες, έγγραφα κλπ),
- επιλογή μουσικής, που πιθανά μπορεί να χρησιμοποιηθούν στη ψηφιακή αφήγηση,
- προετοιμασία για το εντοπισμό της ευρύτερης ιστορικής περιόδου και συσχέτιση με τα τοπικά ιστορικά γεγονότα.

Τα βήματα για την υλοποίηση της ψηφιακής αφήγησης:

3^ο βήμα

Μελέτη και δημιουργία περιλήψεων – υποθέσεων – απόψεων - ιδεών:

- μελέτη του κάθε τεκμηρίου (συσχετισμός των τεκμηρίων, ανάλυση περιεχομένου, σημειολογική ανάλυση, εντοπισμός χώρου, χρόνου και τοποθεσίας),
- διερεύνηση ανθρώπινων ιστοριών (ατομικών ή ευρύτερα κοινωνικών) οι οποίες είναι κρυμμένες, πολύ συχνά, ακόμα και σε ένα «ουδέτερο» έγγραφο.

Τα βήματα για την υλοποίηση της ψηφιακής αφήγησης

4^ο βήμα

Σχεδιασμός ενός αρχικού σεναρίου – ιστοριογραμμής (storyboard):

- διατύπωση ερωτημάτων (α) ποιο είναι το βαθύτερο νόημα της αφήγησης μας;, β) ποια είναι η δική μας ματιά σ' αυτή την νέα αφήγηση;, γ) τι είναι αυτό που κάνει μια προσωπική ιστορία «άξια» να ειπωθεί και, ακόμα περισσότερο, να γίνει ψηφιακή αφήγηση;),
  - επιλογή αφηγηματικής προσέγγισης,
  - τελική επιλογή προφορικών μαρτυριών (κριτήρια για την επιλογή αποσπασμάτων από πιθανές συνεντεύξεις ώστε να έχουμε στη διάθεση μας ελκυστικές μαρτυρίες),

Τα βήματα για την υλοποίηση της ψηφιακής αφήγησης

4^ο βήμα

Σχεδιασμός ενός αρχικού σεναρίου – ιστοριογραμμής (storyboard):

- επιλογή μουσικής για το μουσικό χαλί της αφήγησης,
- τελική επιλογή γραπτών μαρτυριών (ημερολόγια, χειρόγραφα, επιστολές, καρτ ποστάλ κ.ά.),
- τελική επιλογή αποσπασμάτων από ταινίες, ντοκιμαντέρ αρχείων,
- τελική επιλογή υλικού από αναζήτηση στο διαδίκτυο.
- Τι είναι αυτό που κάνει μια προσωπική ιστορία «άξια» να ειπωθεί και, ακόμα περισσότερο, να οπτικοποιηθεί;

Τα βήματα για την υλοποίηση της ψηφιακής αφήγησης

5^ο βήμα

Παραγωγή ψηφιακής αφήγησης (εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών):

- επιλογή λογισμικού,
- επεξεργασία ήχου και βίντεο,
  - μοντάζ και δομικές,
- παραγωγή ψηφιακής αφήγησης.

Παιδαγωγική Αξιοποίηση: Η Ψηφιακή Αφήγηση στην τάξη...

- Οι ψηφιακές ιστορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως **εκφραστικό μέσο** μέσα στην τάξη, όπου θα ενσωματώνουν τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τις υπάρχουσες αναπαραστάσεις, τις απόψεις, τις ιδέες, τις μικρές ή μεγάλες ιστορίες τους
- Οι μαθητές μπορούν να εργαστούν **ατομικά ή συλλογικά** για να παράγουν τις δικές τους ιστορίες και μόλις αυτές ολοκληρωθούν, μπορούν πολύ εύκολα να τις ανεβάσουν στο διαδίκτυο και να διατεθούν στο κοινό του ενδιαφέροντός τους και ιδιαίτερα στη μαθητική κοινότητα

Παιδαγωγική Αξιοποίηση: Η Ψηφιακή Αφήγηση στην προσχολική εκπαίδευση...

- κινητοποίηση της **φαντασίας**
- ανάπτυξη υψηλού επιπέδου **επεξεργασίας πληροφοριών** (σύνθεση, επεξεργασία και διάδοση)
- ανάπτυξη δεξιοτήτων **επικοινωνίας** (ακρόασης-listening skills, αναμονή σειράς-turn taking, συνδυασμός γραπτού λόγου και εικόνας)
- ανάπτυξη δεξιοτήτων **προφορικής παρουσίασης**

2021

Μια ψηφιακή αφήγηση
του Αλέξανδρου Καπανιάρη

Νεοελληνικός
Διαφωτισμός και Εκπαίδευση
την περίοδο της Επανάστασης του 1821

Τεκμήρια μέσα από τους θησαυρούς
των Πνλιορειτικών Δημόσιων Ιστορικών Βιβλιοθηκών
Ζαγοράς και Μπλεών

Η συνέχεια επί της οθόνης ....

Σας ευχαριστώ !

Αλέξανδρος Καπανιάρης

Δρ Πανεπιστημίου Αιγαίου
Μεταδιδακτορικός Ερευνητής
Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας Δ.Π.Θ.